

Protokoll fört vid enskild föredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen
Kulturbyrån, U3

Beslutande

Minister

Annika Hambrudd

Föredragande

Enhetschef

Mikko Helminen

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 50

Skyddsåtgärder för Bomarsunds befästningsområde Su 3.3
i samband med utbyte av Bomarsundsbro i Bomarsund
och Prästö by, Sund
ÅLR 2020/8236
144 U3

Ärende

Ålands landskapsregerings infrastrukturavdelning enligt avtal med Eriksson Bygg Ab inlett entreprenaden för byggandet av tillfällig vägförbindelse inkl. stödkonstruktioner för tillfällig bro, samt rivning av befintlig bro över Bomarsund i Sunds kommun. Entreprenaden kommer att genomföras i en arkeologisk kulturmiljö med betydande värden och ställer stora krav på samarbete med andra aktörer i området.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt i ärendet enligt bilaga 1.

Enligt sändlista

Hänvisning

-

Kontaktperson

Antikvarie Daniel Anderberg

Ärende

**Skyddsåtgärder för Bomarsunds befästningsområde
Su 3.3 i samband med utbyte av Bomarsundsbron i
Bomarsund och Prästö by, Sund**

Ärende

Ålands landskapsregerings infrastrukturavdelning enligt avtal med Eriksson Bygg Ab inlett entreprenaden för byggandet av tillfällig vägförbindelse inkl. stödkonstruktioner för tillfällig bro, samt rivning av befintlig bro över Bomarsund i Sunds kommun. Entreprenaden kommer att genomföras i en arkeologisk kulturmiljö med betydande värden och ställer stora krav på samarbete med andra aktörer i området.

Beslut

Ålands landskapsregering konstaterar entreprenaden kan beröra fast fornlämning, Bomarsunds befästningsområde Su 3.3 på ett sådant sätt som kräver att särskilda åtgärder behöver vidtas för att skydda fornlämningen. Landskapsregeringen konstaterar vidare att i planeraren har fortlöpande tagit hänsyn till att skydda de kulturvärden som riskerar att beröras, samt att minska den negativa påverkan av entreprenadarbetena för fornlämningsmiljön och dess kringeffekter såsom turism och rekreation i området.

Landskapsregeringen beslutar med stöd av 10 och 11 §§ i Landskapslagen (1965:9) om fornminnen (nedan fornminneslagen) att meddela tillstånd för följande åtgärder vid fast fornlämning, Bomarsunds befästning huvudfästning (Su 3.3):

- De stenar som saknar stöd på mur 4, enligt bilaga 1, ska markeras och lyftas ner. Murpartiet ska dokumenteras antikvariskt innan åtgärderna vidtas och stenarna ska lyftas tillbaka till sin ursprungliga plats innan entreprenaden avslutas.
- Anläggande av tillfartsväg på en befintlig gångstig mellan landsvägen omedelbart öster om huvudfästet och huvudfästets murparti nr. 5 ska

förstärkas tillfälligt för entreprenadtiden. Åtgärder planeras för att möjliggöra åtkomst för byggande och underhåll av stödkonstruktion vid mur 5.

- En skyddsställning för mur 5 kommer att ska kunna installeras fristående i mot muren. Konstruktionens omedelbara omgivning kommer att skyddas med markduk och grus under entreprenadtiden.
- Det s.k. vattenståndsmärket från Bomarsundstiden, samt det ryska minnesmärket ska kunna kläs in i en skyddskonstruktion för att markera pegelns plats och skydda dessa från byggtrafik. Dessa objekt ligger vid brofästet till den befintliga Bomarsundsbron respektive omedelbart norr om landsvägen invid parkeringen.

Landskapsregeringen antar planen för att vidta följande åtgärder som ingår i entreprenaden för byggande av stödkonstruktioner och andra skyddsåtgärder vid huvudfästningen:

- Vibrationsmätare ska kunna grävas i omgivande mark och monteras direkt i murpartierna (1–5) på ett sätt som innebär borrhning i murpartierna. Åtgärden vidtas för att övervaka och skydda entreprenadens påverkan i murverken vid huvudfästet.
- Borrhning i murpartierna kommer innebära irreversibla spår, vilket är skäligt så till vida dessa anses som nödvändiga och då dessa inte kommer att synas ovan markytan.

Samtliga åtgärder behöver vidtas i samråd med kulturbyrån, som för övrigt ska beredas tillfälle att övervaka arbetet på plats samt avbryta enskilda arbetsmoment för dokumentation. Kulturbyrån kommer att vara representerad i de arbetsplatsmötena för anordnas under entreprenadtiden och bli underrättad av eventuella avvikelser och uppföljningsrapporter i samband med entreprenaden. Entreprenadens påverkan i ruinområdet följs upp och dokumenteras genom kontinuerliga digitala avbildningar och kontrollinmätningar.

Motivering

Utbyte av bron över Bomarsund i Bomarsund och Prästö by, Sunds kommun består av tre s.k. entreprenadblock. De aktuella blocken 1 och 2 kommer att omfatta montering, demontering och uthyrning av en tillfällig bro (1) samt vägbyggnadsarbeten för tillfällig väg och grundläggning för tillfällig bro, projektering av grundläggningen, rivning av nuvarande bro (2). Byggstart tillfälliga vägkonstruktioner, skyddsåtgärder och markarbeten planeras till oktober 2020 och montage av tillfällig bro planeras kring årsskiftet 2020–2021. Entreprenadblock 3 kommer senare att omfatta byggande av ny bro över Bomarsund och byggnation av nya vägar, gång- och cykelbanor, samt borttagning av tillfällig väg- och broförbindelse, grundläggning för tillfällig bro och återställning av markytor. Byggstart för en ny Bomarsundsbro planeras till april 2021. Entreprenadarbetena planeras i sin helhet vara klara under våren 2023.

Landskapsregeringen konstaterar de ovannämnda entreprenaden kan beröra fast fornlämning, Bomarsunds befästningsområde Su 3.3 på ett sådant sätt som kräver att särskilda åtgärder behöver vidtas för att skydda fornlämningen.

Fasta fornlämningar är fredade enligt 1 § i fornminneslagen. Utan tillstånd som meddelats med stöd av samma lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller täcka över den. Vidare har landskapsregeringen med stöd av 10 § i fornminneslagen rätt att iordningsställa en fornlämning och vidta andra för fornlämningens skydd och vård nödvändiga åtgärder. Landskapsregeringen kan omhänderta en fornlämning eller del av en fornlämning att förvaras och vårdas på en annan plats.

Landskapsregeringen konstaterar att planer på att montera ner och bevara delar av murverken vid mur nr. 4 har tagits fram för att skydda ostabila delar av murverken och genomförs efter noggrann dokumentation och enligt fastställda planer på återställning av dessa murpartier. Dessa åtgärder kan därmed bedömas vara berättigade och att tillstånd för åtgärderna kan ges.

Landskapsregeringen har enligt 11 § i fornminneslagen möjlighet att meddela tillstånd att tillfälligt, under högst sex månader, täcka över en fast fornlämning kan meddelas utan föregående arkeologisk undersökning. Tillståndet kan förlängas med högst sex månader om synnerliga skäl för det föreligger.

Landskapsregeringen bedömer att de framlagda planerna för täcka över och klä in delar av fornlämningen under en längre tidsperiod kan ses som motiverat då detta görs för att skydda fornlämningen i fråga, för att entreprenaden kommer innefatta en tydlig tidplan, samt för att arbetets beställare avtalat i detalj för återställning av markytor och överlämnanden av den färdiga väg- och brokonstruktionen.

Landskapsregeringen konstaterar att utbyte av bron är att betrakta som allmänt arbetsföretag i enlighet med 13 § i fornminneslagen. Därmed skall infrastrukturavdelningen i god tid utreda om någon fast fornlämning kan komma att beröras och om så är fallet genast göra en anmälan om detta till landskapsregeringen för överläggning. Vid överläggningen skall fastighetsägaren höras.

Ålands landskapsregerings kulturbyrå har med hänvisning i 13 § i fornminneslagen i ett tidigare skede utlåtits vid infrastrukturavdelningens planering av utbyte av Bomarsundsbro i allmänhet och bedömning över skydd av den arkeologiska kulturmiljön i synnerhet. Kulturbyrå har i sitt utlåtande (110 U3a, dat. 5.3.2019 i ärende ÅLR 2018/7239) gällande riskanalys över anläggningsarbeten tagit ställning till planer på de aktuella åtgärderna beträffande dokumentation och vibrationsmätningar inkl. lämpliga inmätta avvikelser och värden, förebyggande skyddsåtgärder på murverk, samt planerad skyddskläddning av minnesmärken.

Tillämpade lagrum

10, 11 och 13 §§ Landskapslagen (1965:9) om fornminnen

Minister

Annika Hambrudd

Enhetschef

Mikko Helminen

Bilagor

Bilaga 1. Karta över den berörda delen av befästningsområdet Su 3.3.

Till kännedom

Museiverket, kirjaamo@museovirasto.fi

Projektchef Ian Bergström, landskapsregeringen,
ian.bergstrom@regeringen.ax

Anni Mainela, Landskapets fastighetsverk,
anni.mainela@fastighetsverket.ax

Byggledare Taneli Ala-Rakkola, landskapsregeringen (konsult),
taneli.ala-rakkola@ext.forsen.com

Antikvarie Daniel Anderberg, landskapsregeringen (kulturbyrå, kulturmiljöenheten), daniel.anderberg@regeringen.ax

Projektledare Graham Robins, landskapsregeringen (kulturbyrå),
graham.robins@regeringen.ax

Kartbilaga ÅLR 2020/8236

Beslut gällande skyddsåtgärder för Bomarsunds befästningsområde Su 3.3 i samband med utbyte av Bomarsundsbro i Bomarsund och Prästö by, Sund

Ålands landskapsregerings kulturbyrå (2020-10-22); skala 1:1 500 (ETRS-TM35FIN)